

השקיית כותנה מכלוא (אקלפי) / בועז נוי

נוי בועז¹, שמש דוד¹, גרה גבי²

¹ שה"מ גליל מערבי boaznoy@shaham.moag.gov.il, ² חוות גד"ש גליל מערבי

תקציר

כותנה מכלוא בן מיני אקלה – פימה (אקלפי) נזרעה בחווה לניסויי שדה גליל מערבי ב- 29.3.05, חלקות קטנות (6 שורות x 10 מטר), 3 טיפולי השקיה : 50%, 70% ו-100% מהמנה המומלצת. (150, 200 ו- 285 מ"ק בהתאמה). שלושה טיפולי פיקס: מוקדם = 70 סמ"ק/דונם ב-24.6, מאוחר = 200 סמ"ק/דונם ב- 26.7 וטיפול משולב מוקדם + מאוחר. כל טיפולי הפיקס ניתנו בהשקיה מלאה בנוסף לטיפול ההשקיה המלאה ללא פיקס. כל שאר הטיפולים ניתנו כמקובל באזור. ניתנו שני שילוכים בדרופ (60 ו-30 סמ"ק/דונם) 14 ו-7 ימים לפני הקטיף הראשון. כאשר ניתן השילוך הראשון כל הטיפולים היו מעל 90% פתיחה. נערכו 3 קטיפים (14/9, 27/9 ו-10/10) בראשון נקטפו 2 שורות מכל חלקה ששימשו לקביעת יבול הכותן והטיב ובשני הקטיפים הבאים נבדק הטיב בלבד. הקטיף בקטפת לשקים והניפוט במנפטה לניסויי שדה. תוספת המים הביאה לתוספת ביבול, לכלל טיפולי הפיקס היתה השפעה דומה על היבול במגמת שיפור. טיפולי הניסוי כשלעצמם לא השפיעו על הטיב. לעומת זאת מועד הקטיף השפיע על הטיב. ככל שהקטיף התאחר נפגע הטיב יותר כאשר עיקר הפגיעה הייתה בין הקטיף הראשון לשני. הפגיעה בטיב נובעת מפגיעה בגון לא היתה השפעה למועד הקטיף על כמות שברי העלים בכותן

מבוא

בגידולים רבים יש לזני מכלוא יתרונות ברורים בגידול, ביבול ולא במרכיבי האיכות. יתרון כלכלי למגדל ויכולת של המטפח להגן על זכויותיו. ניתן לבצע הכלאות תוך או בין מיניות. זנים שמקורם בהכלאות בין מיניות פימה – אקלה שטופחו ע"י יחיאל טל מחברת הזרע נבחנות בשנים האחרונות הן במסגרת מבחני הזנים הארציים (יונתן ספנסר, יגאל פלש – סיכומי מחקרים בכותנה) והן בניסיונות חצי מסחריים במשקים שונים, בד"כ התקבלו תוצאות שלא הצדיקו כניסה לגידול ושיווק מסחרי. הזן **אקלפי** (שילוב של המילים אקלה ופימה) הוא זן ותיק שבבחינתו בארץ הופסקה עקב בעיות בניפוט הגלילי. לאחר שהזן הצליח בקליפורניה (גידול וניפוט גלילי) הוא הוחזר לתצפיות מסחריות בארץ. בעונת 2002 גודלה בגליל המערבי (בגד"ש רגב) תצפית בהיקף של ערמה לכל זן בהשקיה של 150 מ"מ בשתי המטרות אקלפי בהשוואה לזני הפימה 008 ו- PF15, יבול הסיבים 155, 107 ו- 89 ק"ג/דונם (בהתאמה),

האקלפי נקטף ב- 17/9 ושני האחרים ב- 26/9, (ב- F15P נשארו הרבה הלקטים סגורים) הטיב בניפוט המסחרי היה 21, 21 ו- 20. בעונת 2003 נזרעו בגליל המערבי 200 דונם אקלפי בשלוש חלקות בגד"ש אש"ל ו- רגב. כל החלקות הושקו בטפטוף 140 מ"מ והניבו כ-170 ק"ג סיבים\ דונם בטיב 20-40 כאשר מרביתן בטיב 30. בעונת 2004 הוגדלו השטחים המסחריים וחלקם הושקו בנות מים גדולות יותר עם ירידה בטיב דבר שחיזק את התחושה שזני המכלוא (גם הזנים שקדמו לאקלפי) מגיבים ביחס הפוך יבול \ טיב עם השינוי במנת המים. ניסוי 2005 נועד לבדוק הרגשה זו, לבחון את הסיבות ולחפש דרכי התמודדות.

מטרת הניסוי

לבחון את השפעת מנת המים ומועד הקטיף על הטיב של כותנת מכלוא אקלפי.

שיטות וחומרים

הניסוי נזרע בחוות הגד"ש גליל מערבי, קרקע חרסיתית עמוקה אחרי חורף גשום, על כרב נח. חלקות קטנות (6 שורות x 10 מ') ב- 6 חזרות. מערכת השקיה נפרדת לכל טיפול השקיה. התחלה \ סיום השקיה – טבלה מס' 1. מימשק גידול : כמקובל באזור. שילוך: 31/8 – דרופ 60, 7/9 – דרופ 30. קטיף: קטפת לשקים 14/9, 27/9 ו- 9/10. ניפוט: מנפטה לניסויי שדה. מיון: מכון מועצת הכותנה.

טבלה מס' 1: טיפולי הניסוי

השקיה אחרונה	תחילת השקיה	פיקס	מים	טיפול
7/8	27/6	ללא	50%	1
10/8	20/6	ללא	70%	2
17/8	13/6	ללא	100%	3
17/8	13/6	מוקדם	100%	4
17/8	13/6	מאוחר	100%	5
17/8	13/6	מוקדם + מאוחר	100%	6

תוצאות

טבלה מס' 2 : השפעת הטיפולים על יבול הכותן, הטיב ומרכיבי הטיב

טיפול	יבול כותן	טיב ליין	טיב ידני	גוון	לכלוך
1	486	34.0	28.0	1.7	1.9
2	516	36.7	30.7	1.7	2.3
3	582	34.0	31.3	1.7	2.5
4	606	34.0	32.7	1.9	2.6
5	607	32.0	33.3	1.9	2.9
6	608	32.0	32.7	1.8	2.7

טבלה מס' 3 : השפעת מועד הקטיף על מרכיבי הטיב

קטיף	טיב ליין	טיב ידני	גוון	לכלוך
14/9	29.0	29.7	1.35	2.7
27/9	35.0	31.7	2.0	2.5
9/10	37.3	33.0	2.15	2.75

דין

הגדלת מנת המים שניתנה לכותנת מכלוא בן מיני אקלפי השפיעה כצפוי על היבול במגמה של תוספת יבול לכל תוספת במים. לא הגענו ליצירת עקומת אופטימום (שמקובלת בכותנה) כך שיתכן וניתן להעלות את כמויות המים והיבול. עם זאת מדד ביבול לא נמנה בן מטרות הניסוי ולמעשה שימש רק מעין ביקורת על תקינות הניסוי. כאשר בוחנים את נושא הטיב מתקבל שהנחת העבודה לפיה יש יחס הפוך בין מנת המים לטיב כתוצאה מכך שכלל שהצמח מקבל יותר מים הוא נעשה גדול סבוך וקשה יותר לשילוך לא התקבלה. בניסוי זה תוספת מים לא גרמה לפגיעה בטיב. לעומת כאשר ממינים את התוצאות לפי מועד הקטיף מתקבל שהשהית הקטיף גורמת לפגיעה בטיב. כאשר בוחנים את מרכיבי הטיב, במרכיב "שברי העלים" אין הבדל בין מועדי הקטיף השונים וכל הפגיעה בטיב נובעת מהשינויים בגוון הסיבים.

סיכום

בניסוי זה וברמות המים שנינו (150-280 מ"ק) אין לכמות המים שניתנה השפעה על הטיב. הפגיעה בטיב גדלה ככל שהקטיף מתאחר. הפגיעה בטיב נובעת מפגיעה בגוון הסיבים.